

Öppet brev till statsminister Stefan Löfven inför EU-toppmötet 15-16 dec

Bäste Stefan Löfven,

På torsdag träffas du och EU:s andra stats- och regeringschefer för årets sista toppmöte i Bryssel. Till sammans ska ni behandla viktiga frågor såsom EU:s gemensamma asylsystem, överenskommelsen med Turkiet och unionens nya migrationspaket.

Vi vill uttrycka vår djupa oro över den riktning som EU:s flyktingpolitik är på väg att ta. Du har flera gånger talat om vikten av att EU står för en solidarisk flyktingpolitik, en inställning vi delar och välkomnar. Samtidigt är det för oss otydligt hur Sverige i praktiken arbetar för att EU:s flyktingpolitik ska vara just solidarisk. Vi önskar därför ett klagörande kring Sveriges position och agerande i tre viktiga frågor.

1. Ett gemensamt asylsystem

I somras antog Sverige den tillfälliga asyllag som innebar att permanenta uppehållstillstånd upphörde att vara regel. Lagen medförde att nästan alla människor som får skydd i Sverige – både barn och vuxna – inte kan återförenas med sin familj. Lagen tvingar därmed kvinnor och barn att bo kvar under osäkra förhållanden i eller i närhet till konfliktområden, exempelvis i Syrien. Det eftersom männen i familjen ofta flytt först, för att kunna erbjuda sin familj en säkrare flyktväg till Europa i form av familjeåterförening. Vi behöver knappast påminna om att lagen antogs trots massiv kritik från alla remissinstanser, eller att Barnombudsmannen beskrev förslaget som "barnfientligt" och i kontrast mot Sveriges åtaganden enligt barnkonventionen. Ditt och regeringens svar på kritiken har varit att lagen är tillfällig och antagen för att på kort sikt lösa en akut situation, och att ambitionen är att återgå till den ordinarie lagstiftningen snarast möjligt men senast i juni 2019.

En knapp månad efter att lagen antagits presenterade EU-kommissionen sitt förslag till en gemensam asylpolitik. Förslaget säger att alla medlemsländer bara ska kunna bevilja tillfälliga uppehållstillstånd, inte som en temporär lösning utan som en permanent. Det är både inhumant och ett hinder för integration. Om förslaget går igenom kommer dessutom varken Sverige eller något annat EU-land att kunna föra en mer human flyktingpolitik än den absoluta miniminivån, även om de vill. Sverige kommer därmed inte att kunna gå tillbaka till den ordinarie lagstiftningen med permanenta uppehållstillstånd som regel.

På torsdag ska förslaget diskuteras vid det EU-toppmöte där du medverkar. Hur kommer du att verka för att förhindra att EU inför regler som förbjuder permanenta uppehållstillstånd och omöjliggör för Sverige att återvända till ordinarie asyllagstiftning?

2. EU:s samarbete med Turkiet

Ett annat frågetecken är Sveriges inställning till EU:s samarbete med Turkiet. Samarbetet, som inleddes i våras, syftade till att stoppa asylsökande från att ta sig via Turkiet till EU. Överenskommelsen bygger på EU:s antagande att Turkiet är ett säkert land för flyktingar. Men att Turkiet inte är säkert står klart för de flesta. Situationen för de mänskliga rättigheterna har på senare tid försämrats och det demokratiska utrymmet minskat i landet. Människorättsorganisationer har även vittnat om hur turkiska gränsvakter har tvingat tillbaka tusentals flyktingar in i Syrien och att flyktingar dessutom har beskjutits.

Överenskommelsen mellan EU och Turkiet skulle även förhindra att fler människor miste livet på Medelhavet. Inte heller här har överenskommelsen lyckats - enbart i år har 4742 personer förlorat livet på Medelhavet, vilket är 1000 fler än förra året. Uppgåelsen har också lett till att 60 000 personer just nu är strandsatta i Grekland^[1] varav många befinner sig i stängda förvar under levnadsvillkor som inte uppnår minimumnivån för humanitär standard.

^[1] <https://www.amnesty.org.uk/press-releases/greece-almost-60000-refugees-stranded-appalling-conditions-europe-fails-act>

Sverige har tidigare tydliggjort att överenskommelsen med Turkiet behövs för att förhindra människor från att göra den farliga resan över Medelhavet och att överenskommelsen bygger på att mänskliga rättigheter efterlevs. Tycker du och regeringen att effekterna av EU-Turkiet-avtalet är acceptabla?

3. EU:s nya migrationspaket

Vid mötet kommer också unionens främsta utrikespolitiska strategi för att hantera flyktingsituationen, "partnership framework agreement", att diskuteras. Strategin som har inspirerats av EU-Turkiet-överenskommelsen innebär att EU ska ta fram migrationsöverenskommelser med ytterligare en rad länder, till exempel Niger, Nigeria, Etiopien och Mali. Genom överenskommelserna vill EU bland annat se att länderna hindrar flyktingar och migranter från att ta sig till EU. De länder som samarbetar kommer enligt EU att belönas i form av bistånd, medan de länder som inte samarbetar kommer att drabbas av "konsekvenser". Att villkora bistånd på ett sådant sätt går emot flera grundläggande principer för hur biståndet får användas.

Isabella Lövin, vice statsminister och minister för internationellt utvecklingssamarbete och klimat, har själv uttryckt en oro för trenden inom EU att villkora bistånd kopplat till migration. Hon har också poängterat vikten av Sverige står upp för att bistånd ska användas till fattigdomsbekämpning.¹ Vi hoppas att detta är en ståndpunkt som hela regeringen står bakom och ett budskap som är tydligt i alla EU-sammanhang där dessa frågor diskuteras, inte minst vid toppmöten.

Anser du liksom vice statsminister Isabella Lövin att Sverige inom EU ska stå upp för ett obundet och ovillkorat bistånd med syftet att utrota fattigdom?

Alla dessa frågor ligger på bordet på årets sista EU-toppmöte. Sverige har möjlighet att visa mod och stå upp för de mänskliga rättigheterna och en solidarisk politik. Vi hoppas att Sverige spelar den rollen och välkomnar en tydlighet om var Sverige står.

Ann Svensén, generalsekreterare, Individuell Människohjälp
Karin Wiborn, generalsekreterare, Sveriges Kristna Råd
Karin Wall-Härdfeldt, generalsekreterare, Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen
Daniel Grahm, generalsekreterare, Erikshjälpen
Erik Lysén, internationell chef, Svenska kyrkans internationella arbete
Lena Ag, generalsekreterare Kvinna till Kvinna
Malin Nilsson, generalsekreterare Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet
Luis Lineo, ordförande, MÄN

Medlemmar i CONCORD Sveriges expertgrupp för migration

¹ SR Ekot 27 oktober, 2016